

publications/practice/inshe /monopoliya-advokaturi-shcho-na-naschekae.html. — Назва з екрана.

2. Конституція України від 28 червня 1996 року (з наст. змінами) [Текст] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
3. Гвоздій В. 5 мифов о «монополии адвокатуры», или Почему бизнесу не нужно бояться [Електронний ресурс] / В. Гвоздій // ForbesУкраина. — Режим доступу: <http://forbes.net.ua/opinions/1417594-5-mifov-o-monopolii-advokatury-ili-pochemu-biznesu-ne-nuzhno-boyatsya>. — Назва з екрана.

Н. В. Ільєва

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного права та правосуддя

ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Проблеми здійснення контролю завжди були і є предметом наукових досліджень фахівців. Дослідженням поняття, природи, видів, форм і методів контролю та його різновиду — державного контролю займалися як радянські вчені В. М. Горшенков, І. Б. Шахов, так і українські та зарубіжні науковці, що формують сучасну науку адміністративного та фінансового права: В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко та ін. Питання недержавного та громадського контролю становили предмет досліджень таких вчених: О. М. Музичук, С. В. Шестак та інші.

Нотаріальна діяльність, як і будь-яка інша, потребує контролю, це пояснюється принаймні двома причинами: 1) появою в реальній юридичній практиці нових проблем, які за допомогою контролю повинні виявлятися та ефективно вирішуватися; 2) необхідністю попередження та вирішення конфліктних ситуацій. Зазначеному контролю приділяється значне місце і в юридичній практиці, і в науці. Загальна теорія тлумачить його як «процес забезпечення того, щоб організація дійсно досягала своїх цілей» [1, с. 34]. Актуальність обраної теми зумовлена насамперед необхідністю всебічного вивчення адміністративного контролю за нотаріальною діяльністю в Україні, тому що саме

питання контролю недостатньо урегульоване чинним законодавством України. Слід зазначити, що Закон України «Про нотаріат» закріплює два види контролю за діяльністю нотаріусів: адміністративний [2, ст. 18, 33] та судовий [2, ст. 50]. Ці види контролю відрізняються за змістом (предметом), формами, контролюючими суб'єктами, підставами здійснення та можливими наслідками. Якщо контроль за організаційними аспектами нотаріальної діяльності вчинюють органи Міністерства юстиції України, то контроль за законністю вчинення нотаріальних дій може здійснювати тільки суд як єдиний орган державної влади, рішення якого може містити висновок про незаконність того чи іншого нотаріального акту.

Зупинимось більш детально на адміністративному контролі за нотаріальною діяльністю з боку органів виконавчої влади (провідним є Міністерство юстиції України). Міністерство юстиції України здійснює свої контрольні повноваження щодо організації та забезпечення діяльності нотаріату безпосередньо та через утворені головні управління юстиції. Шляхом аналізу відповідних нормативних засад діяльності надається характеристика повноважень органів юстиції щодо реалізації функції організації нотаріату.

Міністерство юстиції України організовує роботу установ нотаріату, перевіряє їх діяльність і вживає заходів до її поліпшення, видає та анулює свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю, забезпечує реєстрацію приватної нотаріальної діяльності, організовує виготовлення та контролює використання спеціальних бланків нотаріальних документів, веде реєстр свідоцтв про право на заняття нотаріальною діяльністю, визначає кількість приватних нотаріусів у межах нотаріальних округів, затверджує зразки печаток державних та приватних нотаріусів та умови замовлення на їх виготовлення; здійснює підготовку нотаріально оформлених документів для їх консульської легалізації, надає допомогу консульським установам з питань вчинення нотаріальних дій; забезпечує роботу Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату тощо.

У свою чергу, аналіз чинного законодавства дозволяє виділити такі види адміністративного контролю: контроль за організацією нотаріальної діяльності; контроль дотримання приватними нотаріусами вимог до робочого місця; контроль

виконання правил нотаріального діловодства; контроль рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю; контроль дотримання нотаріусами податкового законодавства [3, с. 150].

Зважаючи на суб'єктів нотаріальної діяльності, щодо яких здійснюється адміністративний контроль, останній можна розподілити на: 1) контроль щодо державних нотаріальних контор; 2) контроль стосовно приватних нотаріусів; 3) контроль щодо посадових осіб, які наділені нотаріальними повноваженнями; 4) контроль щодо державних нотаріальних архівів; 5) контроль щодо осіб, які виявили бажання займатися нотаріальною діяльністю.

Адміністративний контроль за нотаріальною діяльністю складається з низки процедур, які у певному поєднанні складають окремі структурні елементи контрольного провадження, кожний із яких має свою власну мету, мета кожного з них одночасно виступає проміжною у досягненні загальної мети контрольного провадження. До таких (у порядку зменшення ступеня узагальненості та підвищення рівня конкретизації) відносять процесуальні стадії, етапи та окремі процесуальні дії.

Отже, засади і процедури єдиного контрольного провадження, суб'єктом якого постають органи юстиції, доцільно закріпити у Законі України «Про нотаріат» окремою структурною складовою — розділом V «Адміністративний контроль за організацією діяльності органів нотаріату». У ньому слід визначити стадії та етапи контрольного провадження, повноваження органів юстиції та фіскальних органів, процедурні акти, якими фіксуються початок і закінчення певної стадії контрольного провадження.

Таким чином, розглядаючи адміністративний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні можна дійти висновку, що позитивний світовий досвід діяльності нотаріату може бути використаний при реформуванні органів нотаріату в Україні, яке повинно бути комплексним і відповідати вимогам та принципам латинського нотаріату.

Література

1. Чижмарь К. І. Контроль за нотаріальною діяльністю: досвід зарубіжних країн [Текст] / К. І. Чижмарь // Мала енциклопедія нотаріуса : наук. практ. журнал. — 2014. — № 2 (74). — С. 34–39.
2. Про нотаріат [Текст] : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.
3. Ільева Н. В. Контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : питання сьогодення [Текст] / Н. В. Ільева // Теорія і практика сучасного права : зб. матер. конф. — Херсон : Айлант, 2010. — Т. 2. — С. 150–152.